קווטרניונים

יודעים מה זה שדה?

שדה F הוא קבוצה עם פעולת חיבור ופעולת כפל, ומכיל שני איברים, שנקרא להם 1, ו-0. פעולות ומספרים אלו צריכים לקיים כמה תנאים:

א. שתי הפעולות חילופיות (קומוטטיביות): לכל $a, b \in F$, מתקיים: $a + b = b + a$, ו- $a * b = b * a$.

ב. שתי הפעולות קיבוציות (אסוציאטיביות): לכל $a, b, c \in F$, מתקיים: $(a + b) + c = a + (b + c)$, ו-$(a * b) * c = a * (b * c)$.

ג. חוק הפילוג: לכל $a, b, c \in F$, מתקיים, $a * (b + c) = a * b + a * c$

ד. 1 הוא ניטראלי לכפל: לכל $a \in F$ מתקיים $1 * a = a$.

ה. 0 הוא ניטראלי לחיבור: לכל $a \in F$ מתקיים $0 + a = a$.

ו. לכל $a \in F$ קיים $-a$ כך ש- $a+(-a)=0$.

ז. לכל $0 \neq a \in F$ קיים a^{-1} כך ש- $a * a^{-1} = 1$.

$\mathbb{R}$ הוא שדה.

אנחנו יודעים איך בונים שדה ל- $\mathbb{R}^2$. שדה המספרים המרוכבים $\mathbb{C}$-. i מוגדר להיות שורש של 1- וכל מספר ב-$\mathbb{C}$ ניתן להצגה כ-$a + ib$ כאשר a ו-b ממשיים. נשים לב ש- $\mathbb{C}$ מכיל את $\mathbb{R}$, ושכפל של איבר z ב-$\mathbb{C}$ בממשי a, הוא אותו כפל כמו האיבר z ב- $\mathbb{R}^2$ בסקלר a. עוד אנחנו יודעים, שחיבור ב- $\mathbb{C}$ הוא אותו חיבור כמו ב- $\mathbb{R}^2$.

האם אפשר לבנות שדה שכזה ל- $\mathbb{R}^3$?

החיבור בשדה יהיה החיבור ב- $\mathbb{R}^3$, ולכן נותר לקבוע את הכפל. אילו מכפלות אנחנו מכירים ב- $\mathbb{R}^3$?

- מכפלה סקלרית: $\langle (x_1, y_1, z_1), (x_2, y_2, z_2) \rangle = x_1x_2 + y_1y_2 + z_1z_2$. היא לא תוכל להיות המכפלה בשדה הרצוי כי היא לא מחזירה ווקטור אלא סקלר.
- מכפלה ווקטורית: $\overrightarrow{v_1} \times \overrightarrow{v_2}$ הוא ווקטור שמאונך ל-$\overrightarrow{v_1}$ ול-$\overrightarrow{v_2}$ ואורכו כשטח המקבילית שהם יוצרים. אבל יש שניים כאלה, אז איזה אחד נבחר? נשתמש בחוק היד הימנית, שאומר: אם נחזיק את הישר שמאונך גם ל-$\overrightarrow{v_1}$ וגם ל-$\overrightarrow{v_2}$ ביד ימין, כך שהאצבעות יוצאות מכיוון $\overrightarrow{v_1}$ לכיוון $\overrightarrow{v_2}$, אז הכיוון של $\overrightarrow{v_1} \times \overrightarrow{v_2}$ הוא לכיוון האגודל. נשים לב שכאשר הווקטורים מקבילים אי-אפשר להגדיר את הישר שמאונך לשניהם. אבל אז אין בעיות, שטח המקבילית שיוצרים $\overrightarrow{v_1}$ ו-$\overrightarrow{v_2}$ הוא 0 ולא צריך לקבוע לו כיוון.

  בפרט, המכפלה הווקטורית $\overrightarrow{v_1} \times \overrightarrow{v_1}$ הינה ווקטור ה-0. אבל אם השדה היה מכיל את $\mathbb{R}$, 1*1 היה 0. וזה לא יתכן.

  סיבה נוספת היא שבגלל חוק היד הימנית, $\overrightarrow{v_1} \times \overrightarrow{v_2} = -\overrightarrow{v_2} \times \overrightarrow{v_1}$, כלומר, הפעולה הינה אנטי חילופית, ולא חילופית.

נכשלנו במציאת שדה ל- $\mathbb{R}^3$, אולי נצליח ל- $\mathbb{R}^4$?

כן!

כמעט. זה לא יהיה שדה מלא כי פעולת הכפל שלו לא תהיה קומוטטיבית. נקרא לו 'כמעט שדה' הקווטרניונים, $\mathbb{H}$.

והנה הוא:

כל קווטרניון מיוצג על ידי $a + ib + jc + kd$ כאשר a, b, c, d ממשיים.

פעולת החיבור ברורה, $a_1 + ib_1 + jc_1 + kd_1 + a_2 + ib_2 + jc_2 + kd_2 =$
$a_1 + a_2 + i(b_1 + b_2) + j(c_1 + c_2) + k(d_1 + d_2)$

כיצד נגדיר את פעולת הכפל (שהיא החלק מעניין)?

אני אגדיר את הכפל בין 1, i, j ו-k, אגיד שכפל בסקלר הוא קומוטטיבי, (כלומר לסקלר a, ווקטור 4 ממדי z נגיד ש-$az = za$) ונקבל את הכפל הכללי.

והנה לוח הכפל ש 1, i, j ו-k (כאשר המספר בעמודה נמצא מצד שמאל של הכפל, והמספר בשורה מצד ימין):

$*$	1	i	j	k
1	1	i	j	k
i	i	-1	k	$-j$
j	j	$-k$	-1	i
k	k	j	$-i$	-1

ובאמצעותו אנחנו יודעים ש:

$$(a_1+ib_1+jc_1+kd_1)(a_2+ib_2+jc_2+kd_2)=$$

$$=\begin{matrix} a_1a_2 & +ia_1b_2 & +ja_1c_2 & +ka_1d_2 \\ +ib_1a_2 & -b_1b_2 & +kb_1c_2 & -jb_1d_2 \\ +jc_1a_2 & -kc_1b_2 & -c_1c_2 & +ic_1d_2 \\ +kd_1a_2 & +jd_1b_2 & -id_1c_2 & -d_1d_2 \end{matrix}=$$

$$=a_1a_2-b_1b_2-c_1c_2-d_1d_2+i(a_1b_2+a_2b_1+c_1d_2-d_1c_2)$$
$$+j(a_1c_2+c_1a_2-b_1d_2+d_1b_2)+k(a_1d_2+d_1a_2+b_1c_2-c_1b_2)$$

כעת נותר לבדוק את החוקים הנותרים שאמורים להתקיים על 'כמעט שדה' הקווטרניונים.

א. חילופיות חיבור – נכונה כי זה מרחב וקטורי, חילופיות הכפל – לא נכונה

ב. קיבוציות החיבור – נכונה כי זה מרחב וקטורי, קיבוציות הכפל :

עבור $a_1,a_i,a_ja_k,b_1,b_i,b_jb_k,c_1,c_i,c_jc_k$, ממשיים אוכיח כי:

$$\left(\sum_{m=1}^{k} ma_m \sum_{n=1}^{k} nb_n\right)\sum_{l=1}^{k} lc_l=\sum_{m=1}^{k} ma_m\left(\sum_{n=1}^{k} nb_n\sum_{l=1}^{k} lc_l\right)$$

(כאשר אני כותב ש-m רץ מ-1 עד k אני מתכוון שהוא הולך: $1,i,j,k$)

נשים לב שניתן לאחד סכומים:

$$\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k}\sum_{l=1}^{k}(ma_mnb_n)lc_l=\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k}\sum_{l=1}^{k}ma_m(nb_nlc_l)$$

בגלל שיש חילופיות בכפל בסקלר נוכל להוציא את הסקלרים מהקיבוציות, כלומר:

$$\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k}\sum_{l=1}^{k}(mn)la_mb_nc_l=\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k}\sum_{l=1}^{k}m(nl)a_mb_nc_l$$

וכעת נותר להוכיח שלכל $m,n,l\in\{1,i,j,k\}$ מתקיים $(mn)l=m(nl)$

וזוהי בדיקת מקרים פשוטה שלא תעשה פה.

ג. חוק הפילוג (בגלל ש-$\mathbb{H}$ אינו קומוטטיבי נצטרך להוכיח גם את החוק פילוג מימין, וגם את חוק הפילוג משמאל. פה נוכיח את השמאלי, והקורא יוכל להוכיח את השני):

עבור $a_1,a_i,a_ja_k,b_1,b_i,b_jb_k,c_1,c_i,c_jc_k$, ממשיים אוכיח כי:

$$\sum_{m=1}^{k} ma_m\left(\sum_{n=1}^{k} nb_n+\sum_{n=1}^{k} nc_n\right)=$$

$$\sum_{m=1}^{k} ma_m\sum_{n=1}^{k} nb_n+\sum_{m=1}^{k} ma_m\sum_{n=1}^{k} nc_n=$$

$$\sum_{m=1}^{k} ma_m\left(\sum_{n=1}^{k} nb_n+\sum_{n=1}^{k} nc_n\right)=$$

$$\sum_{m=1}^{k} ma_m\sum_{n=1}^{k} nb_n+nc_n=$$

$$\sum_{m=1}^{k} ma_m\sum_{n=1}^{k} n(b_n+c_n)=$$

$$\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k} mna_m(b_n+c_n) =$$

$$\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k} mna_m b_n + mna_m c_n =$$

$$\sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k} mna_m b_n + \sum_{m=1}^{k}\sum_{n=1}^{k} mna_m c_n =$$

$$= \sum_{m=1}^{k} ma_m \sum_{n=1}^{k} nb_n + \sum_{m=1}^{k} ma_m \sum_{n=1}^{k} nc_n$$

ד. 1 ניטראלי לכפל – הטענה ברורה, למעשה, ברור גם שכפל בקווטרניון ממשי הוא אותו הכפל באותו ממשי כסקלר ב-$\mathbb{H}$ מרחב ווקטורי.

ה. 0 ניטראלי לחיבור – נכון כי החיבור הוא חיבור של מרחב ווקטורי.

ו. לכל מספר z קיים z– כזה ש- $z + (-z) = 0$. נכון מאותה הסיבה.

ז. לכל $a \in F \neq 0$ קיים יחיד a^{-1} כך ש- $a * a^{-1} = 1$.

פה צריך לנחש. זוכרים את הופכי במרוכבים? לכל מספר מרוכב z מתקיים, $z^{-1} = \frac{\bar{z}}{|z|^2}$. אולי זה יעבוד גם אצלנו?

נבדוק. נגדיר לקווטרניון $a + ib + jc + kd$ ש- $\overline{a + ib + jc + kd} = a - ib - ic - id$

נגדיר ל-$a + ib + jc + kd$ ש- $|a + ib + jc + kd| = \sqrt{a^2 + b^2 + c^2 + d^2}$

נבדוק מהו $\overline{a + ib + jc + kd} * (a + ib + jc + kd)$

$$= \big(a + (ib + jc + kd)\big) * \big(a - (ib + jc + kd)\big) =$$

$$a^2 - a(ib + jc + kd) + (ib + jc + kd)a - (ib + jc + kd)^2 =$$

כעת בגלל שכפל קווטרניון בסקלר הוא קומוטטיבי, המחובר השני והשלישי מצטמצמים.

$$= a^2 - (ib + jc + kd)^2 =$$

$$a^2 - (i^2b^2 + j^2c^2 + k^2d^2 + (ij + ji)bc + (jk + kj)cd + (ik + ki)bd) =$$

נשים לב ש-

$$ij = -ji$$
$$ik = -ki$$
$$kj = -jk$$

ולכן הם מצטמצמים מהמשוואה:

$$= a^2 - (i^2b^2 + j^2c^2 + k^2d^2)$$

נשים לב ש-$i^2 = j^2 = k^2 = -1$.

נמשיך את השוויון:

$$= a^2 - (-b^2 - c^2 - d^2) =$$
$$= a^2 + b^2 + c^2 + d^2$$
$$= |a + ib + jc + kd|^2$$

ולכן באמת, לכל קווטרניון z מתקיים:

$$z * \bar{z} = |z|^2$$

ולכן

$$z * \frac{\bar{z}}{|z|^2} = 1$$

ולכן, ממש כמו במספרים מרוכבים, $z^{-1} = \frac{\bar{z}}{|z|^2}$.

והוכחנו שהקווטרניונים הם כמעט שדה (אמנם נשארו לכם הוכחה או שתיים לקרוא, אבל הן משעממות, והטענות ברורות).

עכשיו אני אגלה לכם דרך אחרת להציג קווטרניון.
אנחנו יודעים ש-i, j ו-k הם ציקליים, אז אולי שווה לשים אותם בווקטור אחד.

את הקווטרניון $z = a + ib + jc + kd$ נגדיר להיות $z = a + v$ כאשר v הוא הווקטור (b, c, d) ב-$\mathbb{R}^3$.
את a נסמן ב-$a = Re(z)$, החלק הממשי של קווטרניון z, ואת v נסמן ב- $v = Im(z)$.
לאוסף הקווטרניונים z בו $Re(z) = 0$ נקרא מספרים מדומים.
ועכשיו נראה איך עובדים חיבור וכפל בצורה החדשה.
טוב, חיבור הוא ברור, מחברים את הסקלר ומחברים את הקאורדינאטות של הווקטור. ומה עם כפל?

$$(a_1 + v_1) * (a_2 + v_2) =$$
$$\underbrace{a_1 a_2}_{\text{כפל שני סקלרים אנחנו מכירים אותו.}} + \underbrace{a_1 v_2 + a_2 v_1}_{\text{כפל סקלר בווקטור, יודעים איך הוא עובד.}} + \underbrace{v_1 v_2}_{\text{כפל ווקטור בווקטור צריך להבין איך הוא עובד.}}$$

עבור שני ווקטורים, $v_1 = ib_1 + jc_1 + kd_1$ ו-$v_2 = ib_2 + jc_2 + kd_2$.
מהו $v_1 v_2$?
$$v_1 v_2 = (ib_1 + jc_1 + kd_1)(ib_2 + jc_2 + kd_2)$$
$$= i^2 b_1 b_2 + j^2 c_1 c_2 + k^2 d_1 d_2 + ijb_1 c_2 + jic_1 b_2 + ikb_1 d_2 + kid_1 b_2 + jkc_1 d_2 + kjd_1 c_2$$
$$= -(b_1 b_2 + c_1 c_2 + d_1 d_2) + i(c_1 d_2 - d_1 c_2) + j(d_1 b_2 - b_1 d_2) + k(b_1 c_2 - c_1 b_2)$$
נשים לב שהחלק הממשי הוא $-\langle v_1, v_2 \rangle$, מינוס המכפלה הסקלרית.
החלק המדומה, שהוא: $Im(v_1 v_2) = (c_1 d_2 - d_1 c_2, d_1 b_2 - b_1 d_2, b_1 c_2 - c_1 b_2)$, אולי הוא המכפלה הווקטורית?
נבדוק. תחילה נבדוק אם הוא מאונך לשניהם.
$$\langle (c_1 d_2 - d_1 c_2, d_1 b_2 - b_1 d_2, b_1 c_2 - c_1 b_2), (b_1, c_1, d_1) \rangle$$
$$= b_1 c_1 d_2 - b_1 d_1 c_2 + c_1 d_1 b_2 - c_1 b_1 d_2 + d_1 b_1 c_2 - d_1 c_1 b_2$$
והוא מאונך ל-v_1. נשים לב ש-$Im_{v_1 v_2}$ אנטי סימטרי ביחס ל-v_1 ו-v_2, ולכן $Im(v_1 v_2)$ מאונך גם ל-v_2.
נוכיח ש-$|Im(v_1 v_2)| = sin(v_1, v_2)\, |v_1||v_2|$
או - $|Im(v_1 v_2)|^2 = sin(v_1, v_2)^2\, |v_1|^2 |v_2|^2$
ממשפט פיתגורס נצטרך להוכיח- $|Im(v_1 v_2)|^2 = (1 - cos(v_1, v_2)^2)|v_1|^2 |v_2|^2$
אנחנו יודעים ש- $cos(v_1, v_2) = \frac{\langle v_1, v_2 \rangle}{|v_1||v_2|}$,
ולכן צריך להוכיח: $\left|Im_{v_1 v_2}\right|^2 = |v_1|^2 |v_2|^2 - \frac{\langle v_1, v_2 \rangle^2}{|v_1|^2 |v_2|^2} |v_1|^2 |v_2|^2 = |v_1|^2 |v_2|^2 - \langle v_1, v_2 \rangle^2$
כלומר: $\left|Im_{v_1 v_2}\right|^2 + \langle v_1, v_2 \rangle^2 = |v_1|^2 |v_2|^2$
אבל $Im_{v_1 v_2} + \langle v_1, v_2 \rangle = v_1 v_2$
ולכן, בגלל ש-$Im_{v_1 v_2}$ ו-$\langle v_1, v_2 \rangle$ מאונכים, $\left|Im_{v_1 v_2}\right|^2 + \langle v_1, v_2 \rangle^2 = |v_1 v_2|^2$
ולכן יש להוכיח, $|v_1 v_2|^2 = |v_1|^2 |v_2|^2$, וזה משפט בפני עצמו.

למה: לכל שני קווטרניונים z_1, z_2, מתקיים $|z_1||z_2| = |z_1 z_2|$.
נזכר ש-$|z|^2 = z\bar{z}$.
לכן צריך להוכיח: $z_1 \bar{z}_1 z_2 \bar{z}_2 \stackrel{?}{=} z_1 z_2 \overline{z_1 z_2}$.
נוסיף סוגריים- $z_1 \bar{z}_1 (z_2 \bar{z}_2) \stackrel{?}{=} z_1 z_2 \overline{z_1 z_2}$.
$|z_2|^2 = z_2 \bar{z}_2$ וזה סקלר, ולכן ניתן להעביר את $\bar{z}_1$ לצד השני שלו,
$$z_1 \bar{z}_1 z_2 \bar{z}_2 = z_1 z_2 \bar{z}_2 \bar{z}_1 \stackrel{?}{=} z_1 z_2 \overline{z_1 z_2}$$
נוכל לחלק בצד שמאל ב-$z_1 z_2$ ולקבל: $\bar{z}_2 \bar{z}_1 \stackrel{?}{=} \overline{z_1 z_2}$.
נסמן: $z_1 = a_1 + v_1$, ו- $z_2 = a_2 + v_2$, כאשר v_1, v_2 הם ווקטורים ו-a_1, a_2 הם סקלרים.
$$\bar{z}_2 \bar{z}_1 = \overline{(a_2 + v_2)}\ \overline{(a_1 + v_1)} = (a_2 - v_2)(a_1 - v_1) = a_1 a_2 - a_1 v_2 - a_2 v_1 + v_2 v_1$$
$$= a_1 a_2 - a_1 v_2 - a_2 v_1 + Im_{v_2 v_1} - \langle v_1, v_2 \rangle$$
$$= \overline{a_1 a_2 + a_1 v_2 + a_2 v_1 - Im_{v_2 v_1} - \langle v_1, v_2 \rangle}$$
בגלל ש Im הוא אנטי סימטרי $Im_{v_2 v_1} = -Im_{v_1 v_2}$ ולכן הביטוי למעלה שווה ל-

$$= \overline{a_1a_2 + a_1v_2 + a_2v_1 + Im_{v_1v_2} - \langle v_1, v_2\rangle} = \overline{a_1a_2 + a_1v_2 + a_2v_1 + v_1v_2} = \overline{z_1z_2}$$

ולכן $\bar{z}_2\bar{z}_1 = \overline{z_1z_2}$.

ולכן $|z_1||z_2| = |z_1z_2|$.

שזה מה שרצינו להוכיח בלמה.

הצלחנו להוכיח ש-$|v_1v_2|^2 = |v_1|^2|v_2|^2$. ולכן $Im_{v_1v_2}$ הוא $v_1 \times v_2$.

(עד כדי חוק היד הימנית. אבל נוכל לסדר את i j ו-k כך שהוא יתקיים עבורם, ולכן בגלל רציפות הוא מתקיים תמיד.)

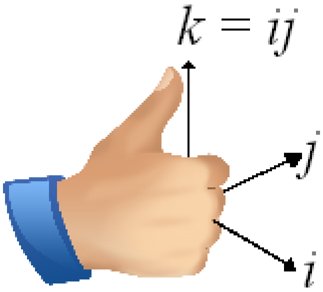

עד כה חוסר החילופיות של הכפל הפריע לנו. בואו נראה איך אפשר להרוויח ממנו. איזה ביטוי חוסר החילופיות משפיע בו? נבחר קווטרניון q, ונתבונן בפונקציה: $f_q\colon \mathbb{H} \to \mathbb{H}$, $f_q(z) = qzq^{-1}$.

f_q מורכבת משתי הכפלות בקבוע, ימנית ושמאלית. קל לראות ששכל הכפלה בקבוע היא לינארית, ולכן $f_q(z)$ היא ליניארית.

נשים לב ש-

$$|f_q(z_1) - f_q(z_2)| = |qz_1q^{-1} - qz_2q^{-1}| = |q(z_1q^{-1} - z_2q^{-1})| = |q(z_1 - z_2)q^{-1}|$$
$$= |q||q^{-1}||z_1 - z_2| = |z_1 - z_2|$$

ולכן $f_q(z)$ לא רק לינראית אלא גם סיבוב. אבל 'סיבוב' אינו אומר הרבה.יש מספר גדול מאוד של סיבובים ב-$\mathbb{R}^4$.

אם נוכל למצוא נקודות שבת ל-$f_q(z)$ יהיה יותר קל לעבוד איתה.

א. לכל a סקלר, $f_q(a) = qaq^{-1} = a$.

ב. לכל a סקלר, $f_q(aq) = qaqq^{-1} = aq$

בגלל ש-f_q זהות על הממשיים, והיא סיבוב, אז המרחב של הקווטרניונים שמאונכים לממשיים, כלומר, המדומים, עובר לעצמו.

ומצאנו שיטה לקבל סיבובים ב-$\mathbb{R}^3$ באמצעות קווטרניונים, $f_q|_{\text{מדומים}}$. האם אלה כל הסיבובים? האם כל סיבוב מתקבל פעם אחת? מיד נדע.

לכל סקלר a, מתקיים $f_{aq} = f_q$. כל סיבוב מתקבל מספר רב של פעמים. אבל אם ניקח q כזה ש-$|q| = 1$, נדע שיש לפחות פעמיים כל סיבוב (q ומינוס q). אראה שיש כך בדיוק פעמיים כל סיבוב. נציג את q כ-$cos\alpha + vsin\alpha$.

אם הייתי יודע ש-$v = i$ היה לי קל לחקור את f_q:

אני אחשב כמה מסתובב j ב-f_q, וזה (בגלל ש-j מדומה ומאונך ל-i)יהיה זווית הסיבוב של f_q.

$$f_q(j) = qj\bar{q} = (cos\alpha + isin\alpha)j(cos\alpha - isin\alpha)$$
$$= j\cos^2\alpha - jicos\alpha sin\alpha + ijcos\alpha sin\alpha - ijisin^2\alpha$$
$$= j(cos^2\alpha - sin^2\alpha) + 2ijcos\alpha sin\alpha = jcos2\alpha + ijsin2\alpha$$

כלומר, במקרה זה, היא סיבוב ב-2α בכיוון חוק היד הימנית (i הוא האגודל, j היא האצבע הראשונה, $f_q(j)$ היא האצבע השנייה).

אם נמצא אוטומורפיזם שהוא סיבוב שמעביר את v ל-i, נוכיח שתמיד (לכל v) f_q היא סיבוב ב-2α. נבחר וקטור u מאונך ל-v. נסמן $w = vu$. קל לראות שלוח הכפל בין 1, v, u ו-w, זהה ללוח הכפל בין 1, i, j ו-k. (כשמחליפים את v ב-i, את u ב-j ואת w ב-k). ולכן ההעתקה: $g(a+bi+cj+dk) = a+bv+cu+dw$ שומרת כפל. מצד שני, היא לינארית, ולכן שומרת חיבור, מצד שלישי, בתור העתקה לינארית, היא אורתוגנלית, ולכן סיבוב. ולכן g היא אוטומורפיזם סיבוב שהופך את v ל-i, ולכן תמיד f_q היא סיבוב ב-2α. נראה שכל סיבוב הוא אחד מ-f_q. ויותר מכך, כל אוטומורפיזם הוא אחד מ-f_q.

קל לראות ש-$f_q(z)$ היא אוטומורפיזם כלומר, העתקה מה-'כמעט שדה' לעצמו ששומרת על כל תכונותיו, חיבור וכפל -

חיבור - $f_q(z_1+z_2) = q(z_1+z_2)q^{-1} = qz_1q^{-1} + qz_2q^{-1} = f_q(z_1) + f_q(z_2)$.

כפל - $f_q(z_1z_2) = f_q(z_1z_2) = qz_1z_2q^{-1} = qz_1q^{-1}qz_2q^{-1} = f_q(z_1)f_q(z_2)$

ונראה שאין אוטומורפיזמים אחרים.

כעת נראה אילו תכונות אוטומורפיזם על $\mathbb{H}$ חייב לקיים.

אם $g: \mathbb{H} \to \mathbb{H}$ אוטומורפיזם, נתבונן בתכונה של קווטרניון q, $\left(f_q = Id\right)$. זוהי תכונה שתלויה אך ורק בכפל, ולכן נשמרת באוטומורפיזם. ברור שהתכונה נכונה לכל $q \in \mathbb{R}$. אראה שלכל קווטרניון q, אם $Im(q) \neq 0$ (או $q \notin \mathbb{R}$) התכונה אינה מתקיימת. נבחר וקטור v מאונך ל-$Im(q)$, נראה ש$\frac{qv\bar{q}}{|q|^2}$ אינו v ולכן qvq^{-1} גם כן אינו מקביל ל-v ולכן אינו v.

$$\begin{aligned}
qv\bar{q} = \big(Re(q)+Im(q)\big)v\big(Re(q)-Im(q)\big) \\
&= Re(q)^2v - Re(q)vIm(q) + Im(q)vRe(q) - Im(q)vIm(q) \\
&= Re(q)^2v + Re(q)\big(Im(q)v - vIm(q)\big) - Im(q)vIm(q) \\
&= Re(q)^2v + Re(q)(Im(q)\times v - \langle Im(q),v\rangle - v\times Im(q) + \langle Im(q),v\rangle) \\
&\quad - Im(q)vIm(q) \\
&= Re(q)^2v + Re(q)(Im(q)\times v + Im(q)\times v) - Im(q)vIm(q) \\
&= Re(q)^2v + 2Re(q)Im(q)\times v - Im(q)vIm(q)
\end{aligned}$$

$$Im(q)vIm(q) = (Im(q)\times v - \langle Im(q),v\rangle)Im(q) = (Im(q)\times v)Im(q)$$

$Im(q)\times v$ הוא וקטור מאונך ל-$Im(q)$ מתוך הגדרה, ולכן מכפלתם כקווטרניונים תהיה וקטור שמאונך לשניהם (v). (בדיקה פשוטה של חוק היד הימנית מאוששת ששום סימן לא מופיע). ולכן,

$Im(q)vIm(q) = |Im(q)|^2v$, ולכן:

$$\begin{aligned}
qv\bar{q} &= Re(q)^2v - |Im(q)|^2v + 2Re(q)(Im(q)\times v) \\
&= (Re(q)^2 - |Im(q)|^2)v + 2Re(q)(Im(q)\times v)
\end{aligned}$$

אם $Re(q)$ שונה מ-0,אזי $qv\bar{q}$ הינו כפולה של v בסקלר, ועוד תוספת לא אפסית של וקטור שמאונך ל-v, ולכן אינו מקביל ל-v ולכן$qvq^{-1} = \frac{qv\bar{q}}{|q|^2}$ אינו מקביל ל v ולכן שונה ממנו.

אם $Re(q)$ שווה 0 אזי $qv\bar{q} = -|Im(q)|^2v = -(Re(q)^2 + |Im(q)|^2)v = -|q|^2v$

ולכן $qvq^{-1} = -v \neq v$.

ולכן, לכל אוטומורפיזם g, מתקיים: $g(\mathbb{R}) = \mathbb{R}$. נשים לב ש-$g|_{\mathbb{R}}$ היא אוטומורפזם על הממשיים. בגלל של-$\mathbb{R}$ יש אוטומורפיזם אחד, הזהות, מתקיים, שלכל סקלר a, $g(a) = a$. ולכן לכל קווטרניון q, מתקיים, $ag(q) = g(a)g(q) = q(aq)$

ואנו רואים ש-g לינארית.

נתבונן בתכונה של קווטרניון z, $z^2 \in \mathbb{R}, z^2 \leq 0$. קל לראות שתכונה זו היא התכונה 'מדומה':

$$(a+v)(a+v) = a^2 + 2av + v^2 = a^2 + 2av + v\times v - \langle v,v\rangle$$

החלק המדומה של זה הוא $2av$, ולכן נקבל: $2av = 0$. אם $a = 0$ נקבל $(a+v)(a+v) = -\langle v,v\rangle \leq 0$

אם $a \neq 0$ אז $v = 0$ ו-$(a+v)(a+v) = a^2 > 0$, סתירה.

ולכן, רק קווטרניונים מדומים מקיימים את התכונה $z^2 \in \mathbb{R}, z^2 \leq 0$.

נשים לב שהאוטומורפיזם g שומר על התכונה: אם $z^2 \in \mathbb{R}, z^2 \leq 0$ אז עבור $g(z)^2 = g(z^2)$ מתקיים, בגלל ש-z^2 ממשי, $g(z^2) = z^2$, ולכן $g(z)^2 = z^2 \leq 0$. ולכן g שומרת על הצמדה:

$$\overline{g(a+v)} = \overline{g(a)+g(v)} = g(a) - g(v) = g(a-v) = g(\overline{a+v})$$

ולכן g שומרת על אורך קווטרניון:

$$|g(z)|^2 = g(z)\overline{g(z)} = g(z)g(\bar{z}) = g(z\bar{z}) = g(|z|^2) = |z|^2$$

ולכן g היא סיבוב או היפוך. אבל היא לא היפוך כי היפוך לא שומר על חוק היד הימנית ואילו פונקציה ששומרת על כפל אמורה לשמור על החוק.

נתבונן בסיבוב על המדומים ($\mathbb{R}^3$) ונבחר ווקטור v על ציר הסיבוב באורך אחד ($|v| = 1$) נקרא לזווית הסיבוב 2α . נקבל ש-$g = f_{cos\alpha+vsin\alpha}$.

נספח

- ל-$\mathbb{R}$ יש אוטומורפיזם אחד, הזהות.

<u>הוכחה:</u>

יהי $g: \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, אוטומורפיזם.

1 הוא המספר הניטראלי לכפל היחיד, ולכן $g(1) = 1$.

ולכן לכל טבעי n, מתקיים:

$g(n) = g(1 + 1 + \cdots + 1) = g(1) + g(1) + \cdots + g(1) = 1 + 1 + \cdots + 1 = n$.

ולכן לכל רציונאלי חיובי, $\frac{p}{q}$ מתקיים, $g\left(\frac{p}{q}\right) = \frac{g(p)}{g(q)} = \frac{p}{q}$.

ולכן לכל רציונאלי שלילי $-q$, מתקיים $g(-q) = -g(q) = -q$ (כאשר '–' היא הפעולה ההפוכה לחיבור).

עבור x, התכונה "קיים ל- x שורש ריבועי" היא תכונה שמוצגת ע"י אריתמטיקה של שדה, ולכן g שומרת עליה, מצד שני, התכונה אומרת ש-$x \geq 0$, ולכן g שומרת סימן.

באותו האופן, לכל x, y, הסימן של $x - y$, נשמר, כלומר, g שומרת סדר.

ולכן נסיים את ההוכחה אם נוכיח שעבור אירציונאלי e מתקיים, $g(e) = e$.

לכל $\varepsilon > 0$ קיימים רציונאליים $e - \varepsilon < q_1 < e < q_2 < e + \varepsilon$,

בגלל ש-g שומרת סדר מתקיים:

$$e - \varepsilon < q_1 = f(q_1) < f(e) < f(q_2) = q_2 < e + \varepsilon$$

כלומר,

$$e - \varepsilon < f(e) < e + \varepsilon$$

ולכן ל-$f(e)$ נותר להיות רק e.

ולכן g היא הזהות.